

Asia	Naishahmojen siluettien valokuvaaminen sekä julkaiseminen postikorteissa ja kirjoissa
Hakija	N.N., toiminimien "A" ja "B" haltijana
Annettu	20.08.2002

LAUSUNTOPYYNTÖ

N.N., toiminimien "A" ja "B" haltijana (jäljempänä hakija), on 28.5.2002 saapuneella kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa naishahmojen siluettien valokuvaamiseen liittyvistä tekijänoikeuskysymyksistä.

Hakija kertoo olevansa puoli-ammattilainen valokuvaaja, jonka tuotteisiin kuuluvat muun muassa postikortit ja valokuvateokset. Hakija on löytänyt Hotelli Pietari Kylläisestä Savonlinnasta lausuntopyynnön liitteenä olevan valokuvan mukaisen vanhan tarjoilijoiden kutsunapin, joka on nyttemmin poistettu käytöstä, mutta sijaitsee edelleen hotellissa. Kutsunapin ympärille on sommiteltu piirros tai maalaus, jossa on kuvattu kaksi naishahmoa. Kutsunapin alle on lisätty merkintä "Ei käytössä". Esineestä ei hakijan mukaan löytynyt mitään tekijän nimeä. Naishahmojen kengät, essut, drinkkilasi ja moppi on piirroksesta otetussa valokuvassa hakijan ohjeiden mukaan väritetty.

Hakija kysyy nyt tekijänoikeusneuvostolta, nauttivatko kyseiset kaksi naishahmon siluettia tekijänoikeussuojaa ja voiko hakija julkaista lausuntopyynnön liitteenä olevan valokuvan esimerkiksi postikorttina tai kirjassa ilman tekijänoikeudellisia tai taloudellisia seuraamuksia. Hakijan näkemyksen mukaan naishahmot on sinänsä toteutettu hyvin vähäisellä luovuudella ja omaleimaisuudella.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on teokseen tekijänoikeus. Säännökseen sisältyvän esimerkkiluettelon mukaan teos voi olla muun muassa kuvataiteen tuote.

Teoksella tekijänoikeudellisessa merkityksessä tarkoitetaan henkisen luomistyön tuotetta. Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Teossuojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla ei ole merkitystä, ei myöskään sen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä. Myös käytännöllistä käyttötarkoitusta toteuttava tuote voi olla teos. Erään teosharkinnassa apuna käytetyn määritelmän mukaan teoskynnys ylittyy, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.

Tekijänoikeus ei suojaa ideoita ja yleisiä periaatteita. Tekijänoikeus ei suojaa myöskään teoksen aihetta tai aiheen käsittelyä ohjaavaa metodologiaa taikka teoksen sisältämiä tietoja. Sen sijaan tekijänoikeus suojaa sitä omaperäistä ilmenemismuotoa, joka tietylle idealle, periaatteelle tai aiheelle on annettu.

Tekijänoikeuslain 2 ja 3 §:ssä säädetään tekijänoikeuden sisällöstä. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään lain 2 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, lain 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännökseenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Saman pykälän 3 momentista ilmenee, mitä yleisön saataville saattamisella tarkoitetaan. Säännöksen mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään lain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle eli teoksen tekijälle. Tekijänoikeus syntyy siten sille henkilölle, jonka luova panos teoksessa ilmenee. Tekijä voi luovuttaa tekijänoikeuksiaan toiselle, myös oikeushenkilölle. Tekijänoikeuden siirtymisestä on säädetty tekijänoikeuslain 3 luvussa. Tekijä voi luovuttaa taloudelliset oikeutensa kokonaan tai osittain. Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi luopua laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettua teoksen käyttämistä varten.

Tekijänoikeus syntyy teoksen luomisella. Tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Kuvataiteen teoksista

Kuvataiteen tuote on tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisella tekijänoikeudella suojattu, jos se täyttää tekijänoikeussuojan yleiset edellytykset eli on tekijänsä luovan ilmaisun itsenäinen ja omaperäinen tulos. Tekijänoikeuslain esitöiden mukaan "kuvataiteeseen kuuluvaksi luetaan kaikenlainen muotoamistaidete, niin kuin maalaukset, piirustukset, kivi- ja puupiirroksukset sekä kuvanveistokset". (Komiteanmietintö 1953:5: Ehdotus laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin, s. 45)

Kuvataiteen teosten kohdalla teoskynnystä on totuttu pitämään alhaisena. (Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus & lähioikeudet, s. 65. Oesch, Rainer: Oikeus valokuvaan, s. 293) Tekijänoikeusneuvosto on aikaisemmissa lausunnoissaan katsonut kuvataiteen teoksina tekijänoikeussuojaa saaviksi muun muassa piirroksen, jossa oli tyylitelty pikkutyttö (lausunto 1991:4), kankaan, joka koostui punaisista puolukanmarjoista ja vihreistä puolukanlehdistä tummanvihreällä taustalla (lausunto 1993:5), lautapelin pelilaudan (lausunto 1994:7) sekä kahden yhdistyksen toiminnassaan käyttämät tunnuksukset (lausunto 2001:12). Suojan ulkopuolelle ovat sen sijaan jääneet esimerkiksi kirjaimistot (lausunto 1990:5), ympyräkuviona esitettävä laskentakaava (lausunnot 1995:13 ja 1998:12) sekä pallopelin tunnus, joka muodostui halkaistun ovaalin muotoon tyylitelystä s-kirjaimesta sekä sanasta tai muutamasta sanasta (lausunto 2000:1)

Tuomioistuinkäytännöstä voidaan kuvataiteen tuotteiden teosharkintaa koskevana esimerkkinä mainita korkeimman oikeuden ratkaisu 1988:82. Korkein oikeus katsoi, että A oli valmistaessaan mainostoimisto X Oy:ssä huvipuiston teatterin mainontaa koskevan tilauksen johdosta eriväristen tyyliteltyjen nauruun repeävien ilmapallojen ryhmää esittäviä luonnoksia ja antaessaan siten mainontaa suunnitelleessa työryhmässä syntyneelle idealle itsenäisen ja omaperäisen muodon luonut tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja kuvataiteen tuotteita.

Hovioikeudet ovat katsoneet suojatuiksi kuvataiteen teoksiksi esimerkiksi kideaiheisen, vaatteiden valmistajaa osoittavan piirroksen (Vaasan hovioikeuden ratkaisu 2266/1997, Dnro S 86/231) sekä hotelli-ravintolalle suunnitellun mustavalkoisen liikemerkki-nimiyhdistelmän, jossa sanojen väliin oli sijoitettu tyylitelty kukko (Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisu 320/1990, Dnro S 88/479).

Kun kuvataiteen tuote on tekijänoikeudella suojattu, tekijällä on tekijänoikeuslaissa tarkoitettu määräysvalta teoksensa suhteen. Koska tekijällä on tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan oikeus valmistaa teoksestaan kappaleita, kuvataiteen teoksen valokuvaaminen kuuluu lähtökohtaisesti tekijän yksinoikeuden piiriin ja edellyttää siten hänen lupaansa. Tekijän lupaa kuvataiteen teoksen valokuvaamiseen ei kuitenkaan tarvita, jos se on sallittua jonkin tekijänoikeuslain 2 luvun rajoitussäännöksen nojalla tai jos valokuvattavan teoksen suoja-aika on kulunut loppuun.

Tekijänoikeuden rajoituksista

Tekijänoikeutta on rajoitettu tekijänoikeuslain 2 luvun säännöksin. Rajoitukset on katsottu välttämättömiksi käytännöllisistä ja tärkeistä sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista syistä. Osa rajoituksista koskee julkistettuja, osa julkaistuja teoksia. Julkistaminen ja julkaiseminen on määritelty tekijänoikeuslain 8 §:ssä. Tekijänoikeuslain 8 §:n 1 momentin mukaan teos katsotaan julkistetuksi, kun se on luvallisesti saatettu yleisön saataviin. Pykälän 2 momentin mukaan teos katsotaan julkaistuksi, kun sen kappaleita on tekijän suostumuksella saatettu kauppaan tai muutoin levitetty yleisön keskuuteen.

Tekijän yksinoikeutta valmistaa teoksesta kappaleita on rajoitettu muun muassa tekijänoikeuslain 12 §:ssä. Säännöksen nojalla jokainen saa valmistaa julkistetusta teoksesta muutaman kappaleen yksityistä käyttöönsä varten. Siten valmistettua kappaletta ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen.

Tekijän yksinoikeuteen on säädetty rajoituksia myös sitaatti- eli lainausoikeuden muodossa. Sitaatiooikeutta koskeva yleissäännös on tekijänoikeuslain 22 §:ssä. Sen mukaan julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Sitaatiooikeuden käyttämistä ei säännöksen sanamuodon mukaan ole rajoitettu tiettyyn teoslajiin tai tiettyyn tekniikkaan, vaan periaatteessa kaikkia teoslajeja voidaan siteerata siteeraukseen soveltuvilla tekniikoilla. Tarkoituksen edellyttämää laajuutta koskeva kriteeri ei kuitenkaan käytännössä sovellu hyvin taideteosten kuvaamiseen, koska tällöin on yleensä kyse taideteoksen toisintamisesta kokonaisuudessaan.

Tekijänoikeuslain 25 ja 25 a §:ään sisältyy taideteosten ja rakennusten toisintamista koskevia erityisiä rajoitussäännöksiä.

Lain 25 §:n 1 momentin mukaan julkistetuista taideteoksista saa ottaa tekstiin liittyviä kuvia arvostelemaan tai tieteelliseen esitykseen sekä sanomalehteen tai aikakauskirjaan selostettaessa päiväntapahtumaa edellyttäen, ettei teosta ole valmistettu sanomalehdessä tai aikakauskirjassa toisinnettavaksi. Pykälän 2 momentissa säädetään, että kun taideteoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu taikka taideteos on julkaistu, sen saa sisällyttää valokuvaan, elokuvaan tai televisioesitykseen edellyttäen, että toisintamisella on valokuvassa, elokuvassa tai esityksessä toisarvoinen merkitys.

Tekijänoikeuslain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa esityksen ja siihen otettavan kuva-aineiston välillä on oltava asiallinen yhteys. Kuvien käytön tulee perustua niiden havainnollistavaan tai selventävään merkitykseen. Säännöksen nojalla ei saa valmistaa esimerkiksi taidekirjaa, jossa kuvat ovat pääasia ja tekstillä on ainoastaan täydentävä merkitys. Esityksen tieteellisyydeltä ei ole edellytetty esimerkiksi sitä, että esitys olisi valmistettu korkeakoulun tai muun tutkimuslaitoksen piirissä tai julkaistu sellaisen toimesta. Myös muita kuin ainoastaan tiedeyhteisölle suunnattuja esityksiä on pidetty lain tarkoittamalla tavalla tieteellisinä. Esityksen tieteellisyyden on katsottu voivan perustua aiheen käsitteilytavan tieteellisyyteen. (Hallituksen esitys 287/1994 vp., s. 28-29 ja 74).

Tekijänoikeuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua toisintamisen toisarvoisuutta arvioitaessa on huomiota kiinnitettävä valokuvan kokonaisvaikutelmaan ja taideteoksen kuvauksen tarkoitukseen. Lupaa ei yleensä tarvita, jos taideteos näkyy kuvan taustalla tai se on muutoin toisarvoisessa merkityksessä kuvan kokonaisuuden kannalta. (Hallituksen esitys 287/1994 vp., s. 74) Tekijänoikeuslain 25 §:n 2 momenttia voidaan soveltaa ainoastaan sellaisiin taideteoksiin, jotka on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu taikka jotka on julkaistu. Julkaisemisesta puhuminen edellyttää, että useita taideteoksen kappaleita on tekijän suostumuksella levitetty yleisön keskuuteen.

Tekijänoikeuslain 25 a §:n 1 momentin mukaan taideteoksen, joka kuuluu kokonaisuuteen tai pannaan näytteille taikka tarjotaan myytäväksi, saa kuvata luetteloon taikka näyttelyä tai myyntiä koskevaan tiedotukseen. Lain 25 a §:n 2 momentin nojalla taideteoksen kuvaaminen on aina sallittua, jos teos on pysyvästi sijoitettu julkiselle paikalle tai sen välittömään läheisyyteen. Jos taideteos on kuvan pääaihe, kuvaa ei saa käyttää ansiotarkoituksessa. Tekstiin liittyvän kuvan saa kuitenkin ottaa sanomalehteen tai aikakauskirjaan. Rakennuksen saa vapaasti kuvata.

Tekijänoikeuslain esitöiden mukaan kuvaamisella tarkoitetaan tekijänoikeuslain 25 a §:n säännöksessä piirtämistä, valokuvaamista ja vastaavia kaksiulotteisia kappaleen valmistustapoja. Säännöksen nojalla on sallittua kuvata taideteos esimerkiksi osana kaupunkikuvaa. Tekijänoikeuslain 25 a §:n säännöksen nojalla valmistettuja kuvia ja niistä valmistettuja paino- ja muita tuotteita saa vapaasti levittää yleisölle. Julkisella paikalla tarkoitetaan paikkaa, johon yleisöllä on vapaa pääsy. Arvioitaessa sitä, voidaanko taideteosta pitää kuvan pääaiheena, on huomiota kiinnitettävä kuvan kokonaisvaikutelmaan ja taideteoksen kuvaamisen tarkoitukseen. (Hallituksen esitys 287/1994 vp., s. 30-31 ja 74-75)

Taideteoksen toisintaminen on sallittua ilman tekijän lupaa myös tekijänoikeuslain 18 §:n nojalla. Säännöksen mukaan opetuksessa käytettäväksi tarkoitettuun koomateokseen voidaan tekstiin liittyen ottaa kuva julkistetusta taideteoksesta. Tekijällä on oikeus korvaukseen tästä lainaamisesta. Säännös ei koske teosta, joka on valmistettu käytettäväksi opetuksessa.

Tekijän moraaliset oikeudet on otettava huomioon silloinkin kun teos toisinnetaan julkisesti tekijänoikeuslain 2 luvun rajoitussäännöksen nojalla. Lain 11 §:n mukaan lähde on mainittava siinä laajuudessa ja sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii, ei-

kä teosta saa tekijän suostumuksetta muuttaa enempää kuin sallittu käyttäminen edellyttää.

Arvioitaessa jonkin kuvataiteen teoksen valokuvaamisen sallittavuutta ja rajoja on luonnollisesti ensiksi tarkasteltava sitä, onko valokuvan kohde suojattu teos. Jos kohde ei ylitä teostasoa, sen käyttämisellä ei ole tekijänoikeudellisia rajoituksia. Jos kysymyksessä on suojattu teos, kysymys teoksen valokuvaamisen sallittavuudesta harkitaan edellä selostettujen tekijänoikeuslain rajoitussäännösten mukaan.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että kuvataiteen tuotteen on tekijänoikeussuojaa saadakseen oltava tekijänsä luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Edellä selostetusta oikeuskäytännöstä ja tekijänoikeusneuvoston lausuntokäytännöstä ilmenee, että tekijänoikeussuojaa saaviksi kuvataiteen teoksiksi on katsottu esimerkiksi ilmapallojen sommitelma, tyylitelty kukko ja tyttö sekä kideaiheinen piirros. Suojan ulkopuolelle ovat sen sijaan jääneet yksinkertaiset ympyräkuviot, kirjaimistot ym. eli sellaiset tuotteet, jotka muodostuvat yleisesti käytetyistä ja siten tavanomaisista elementeistä. Teoskynnys ei kuvataiteen tuotteiden kohdalla näyttäisi olevan kovin korkea, eli varsin yksinkertaisetkin kuviot voivat saada tekijänoikeussuojaa edellyttäen, että ne ilmentävät tekijänsä persoonallista ja omaperäistä panosta.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että lausuntopyynnössä tarkoitettu piirros, jossa on kuvattu kaksi tarjoilijaa esittävää naishahmoa, on siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se saa tekijänoikeussuojaa tekijänoikeuslain 1 §:n nojalla kuvataiteen teoksena. Tekijänoikeus kyseiseen teokseen kuuluu sen tekijälle eli hahmot piirtäneelle tai maalanneelle henkilölle.

Tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta. Tekijänoikeuslain 44 §:n 1 momentin mukaan teokseen, joka on julkistettu tekijän nimeä taikka yleisesti tunnettua salanimettä tai nimimerkkiä ilmoittamatta, on tekijänoikeus voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona teos julkistettiin. Saman pykälän 2 momentin mukaan jos tekijän henkilöllisyys selviää 1 momentissa mainitun ajan kuluessa, noudatetaan, mitä tekijänoikeuslain 43 §:ssä säädetään.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että tekijän nimi taikka hänen mahdollinen kuolinvuotensa ei käy ilmi tekijänoikeusneuvostolle esitetystä materiaalista. Olettaen, että kyseisen piirroksen suoja-aika on ei ole vielä kulunut umpeen, tekijänoikeusneuvosto toteaa, että tekijänoikeussuojaa saavan piirroksen tekijällä on lähtökohtaisesti yksinoikeus valmistaa piirroksestaan kappaleita ja saattaa piirros ja siitä valmistetut kappaleet yleisön saataviin. Kappaleen valmistamista on esimerkiksi piirroksen valokuvaaminen ja piirrosta esittävän valokuvan kopioiminen kirjaan. Yleisön saataviin saattamista on esimerkiksi piirroksen kuvien levittäminen kirjaan sisältyvänä yleisölle esimerkiksi myymällä tai lainaamalla kirjaa taikka levittämällä valokuvasta valmistettuja postikortteja yleisön keskuuteen.

Jos joku muu kuin tekijä haluaa valmistaa teoksesta kappaleita tai saattaa teoksen kappaleita yleisön saataviin, hänen täytyy saada toimiin lupa joko tekijältä tai siltä, jolle tekijä on oikeutensa luovuttanut. Jos tekijä on kuollut, hänellä itsellään olleet oikeudet ovat siirtyneet perillisille tai testamentinsaajalle tekijänoikeuslain 41 §:n mukaisesti. Tekijä tai muu oikeudenhaltija voi luvan antaessaan edellyttää korvauksen maksamista. Tekijänoikeuslaissa ei ole säädetty korvauksen suuruudesta. Osapuolet voivat siten sopia siitä.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa edelleen, että tekijän yksinomaista oikeutta määrätä teoksestaan on rajoitettu tekijänoikeuslain 2 luvun säännöksin. Näitä rajoitus-säännöksiä on selostettu tarkemmin edellä. Tekijänoikeusneuvosto toteaa myös, että lausuntopyynnössä tarkoitettu piirros voidaan katsoa tekijänoikeuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoin julkistetuksi eli luvallisesti yleisön saataviin saatetuksi. Esimerkiksi tekijänoikeuslain 25 §:n 1 momentin säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että kyse on julkistetusta taideteoksesta.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että pysyvästi julkiselle paikalle, kuten jonkin hotellin tiloihin sijoitetun piirroksen saa tekijänoikeuslain 25 a §:n 2 momentin nojalla lähtökohtaisesti kuvata vapaasti eli ilman tekijän lupaa. Tällaista valokuvaa ei kuitenkaan saa käyttää ansiotarkoituksessa, jos piirros on kuvan pääaihe. Tekijänoikeusneuvoston näkemyksen mukaan lausuntopyynnössä tarkoitettu naishahmoja esittävä piirros voidaan katsoa hakijan tekijänoikeusneuvostolle toimittaman valokuvan pääaiheeksi.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että kyseisen julkiselle paikalle sijoitetun piirroksen valokuvaaminen on sinänsä sallittua tekijänoikeuslain 25 a §:n 2 momentin nojalla. Jos hakijan tarkoituksena on kuitenkin käyttää valokuvaa ansiotarkoituksessa eli esimerkiksi osana kaupallisenä tuotteena levitettävää kirjaa tai postikortteja ja ottaen lisäksi huomioon, että piirros on mainitun valokuvan pääaihe, tekijänoikeusneuvosto katsoo, että mainitunlainen piirrosta esittävän valokuvan käyttäminen kuuluu piirroksen tekijän yksinoikeuden piiriin ja edellyttää siten hänen lupaansa, eikä sitä voida katsoa sallituksi tekijänoikeuslain 25 a §:n 2 momentin nojalla.

Tekijänoikeuslain 25 §:n 1 momentin mukaan julkistetusta taideteoksesta saa ottaa tekstiin liittyviä kuvia arvostelevaan tai tieteelliseen esitykseen. Säännöksen nojalla ei ole sallittua valokuvata esimerkiksi tekijänoikeussuojaa saavaa piirrosta taidekirjaan, jossa kuvat ovat selvästi esityksen pääsisältö.

Tekijänoikeusneuvoston näkemyksen mukaan lausuntopyynnössä tarkoitettua valokuvaa (piirrosta) ei ole sallittua myöskään tekijänoikeuslain 25 §:n 1 momentin nojalla ottaa postikortteihin eikä kirjaan, ellei kyse ole arvostelevasta tai tieteellisestä esityksestä, jossa valokuvaa käytetään tekstiin liittyen esimerkiksi tekstin selventämiseksi tai havainnollistamiseksi. Mainitunlainen piirrosta esittävän valokuvan käyttäminen kuuluu siten myös tekijänoikeuslain 25 §:n 1 momentin valossa piirroksen tekijän yksinoikeuden piiriin ja edellyttää hänen lupaansa.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa lopuksi , että lausuntopyynnöstä ei täysin selkeästi käy ilmi, minkälaisessa "kirjassa" hakija haluaisi julkaista lausuntopyynnössä tarkoitettua piirrosta esittävän valokuvan. Tässä lausunnossaan tekijänoikeusneuvosto on olettanut, että hakijan tarkoitusperät valokuvan sisällyttämisessä postikortteihin ja kirjoihin ovat kaupallisia.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että julkistetusta taideteoksesta, kuten lausuntopyynnössä tarkoitettua piirroksista, saa tekijän yksinoikeuden asettamatta siihen estettä ottaa valokuvia esimerkiksi sanomalehteen tai aikakauskirjaan selostettaessa päiväntapahtumaa (tekijänoikeuslain 25 §:n 1 momentin 2. kohta) tai opetuksessa käytettävään kokoomateokseen, kun kyse on tekstiin liittyvästä kuvasta (tekijänoikeuslain 18 §:n 1 momentin 2. lause). Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa, että vaikka teoksen käyttö olisi sallittua lain 2 luvun säännöksen nojalla ilman tekijän lupaa ja korvauksen maksamista, tekijän moraaliset oikeudet on otettava huomioon. Siten esimerkiksi lausuntopyynnössä tarkoitettua piirroksen tekijä - olettaen, että hänen nimensä on tiedossa - on mainittava hyvän tavan mukaisesti toisinnettaessa piirros jonkin rajoitussäännöksen nojalla. Viime kädessä rajoitussäännösten mahdollinen soveltuminen tiettyyn tilanteeseen ratkaistaan tapauskohtaisella harkinnalla.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Hertta Hartikainen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Niklas Bruun (puheenjohtaja), Katariina Sorvari, Marit Hohtokari, Stig Henriksson, Päivi Liedes, Valtteri Niiranen, Pekka Nissilä, Jaakko Eskola, Pekka Salomaa, Tiina Ryhänen, Kai Nordberg ja Arto Alaspää.